

Priprema pacijenata za laboratorijsku dijagnostiku

Medicinsko osoblje je obavezno da upozna i informiše pacijente sa načinom pripreme za laboratorijsku dijagnostiku.

Ukoliko se priprema ne sprovede na odgovarajući način , mogu se dobiti rezultati koji nisu validni i koji ne odgovaraju postojećoj kliničkoj slici.

Ukoliko se u laboratoriju primi biološki materijal pacijenta i pored saznanja da pravilna priprema nije sprovedena, u laboratorijski izveštaj treba evidentirati da je pacijent uneo hranu, lekove , slatke napitke, čime se lekaru omogućava dobijanje dodatnih informacija koje su neophodne za tumačenje rezultata.

Odluku o prekidu terapije lekovima donosi isključivo nadležni lekar koji upućuje pacijenta u laboratoriju.

Uzorkovanje krvi za najveći broj laboratorijskih analiza treba da se obavlja ujutru između 07 – 09 h nakon 12-očasovnog gladovanja.

Pre vađenja krvi ne treba konzumirati cigarete i napitke koji sadrže kofein (čaj, kafa).

Voda može da se pije i posle 19 h, kao i na dan laboratorijskog ispitivanja.

Dijetetski suplementi mogu uticati na laboratorijske rezultate , tako da njihovu upotrebu treba uzeti u obzir kod tumačenja rezultata.

Venepunkciju je potrebno obaviti pre podvrgavanja pacijenta dijagnostičkim i terapijskim procedurama.

Krv se smatra infektivnim biološkim materijalom, pa je potrebno da zdravstveni radnici nose odgovarajuću zaštitnu opremu.

Pacijenti ne treba da se bave fizičkom aktivnošću 2-3 dana pre vađenja krvi, jer može da poveća broj eritrocita, leukocita i trombocita, a da snizi koncentraciju hemoglobina i hematokrita.

Promene hematoloških parametara zavise od vrste sportskih aktivnosti i od intenziteta vežbanja.

Nadmorska visina takođe utiče na hematološke parametre pa se preporučuje uzorkovanje krvi par nedelja posle povratka sa većih nadmorskih visina.

Smanjena količina kiseonika stimuliše eritropoezu i dovodi do povećanog broja eritrocita, povećane koncentracije hemoglobina i povećane vrednosti hematokrita.

Takođe, konzumiranje određene vrste hrane u neumerenim količinama može da dovede do promena u broju krvnih elemenata.

Dobar uzorak krvi je onaj koji je pravilno uzorkovan, od pravog pacijenta i u pravo vreme.

Priprema pacijenta za određivanje gvožđa u krvi

Prilikom određivanja gvožđa u krvi potrebno je da se pacijentu uzorkuje krv između 07-09 h.

U periodu pripreme za određivanje gvožđa u krvi treba izbegavati namirnice i napitke bogate gvožđem (crveno meso, riba, živina, pasučj, kobasice, brokoli, prerađevine od mesa, sokovi od cvekle, borovnice, kupine, ribizle...)

Određivanje koncentracije gvožđa treba izbegavati u periodu dok pacijent ima neki inflamatorni proces.

Svakako gvožđe treba odrediti pre terapije gvožđem ili pre transfuzije krvi.

Pacijentima koji su na terapiji gvožđem krv se uzorkuje 10 dana posle prestanka uzimanja oralnih preparata gvožđa, mesec dana posle intramuskularne primene preparata gvožđa, 3 dana nakon intravenske primene preparata gvožđa, 4 dana nakon transfuzije, 4 dana nakon tretmana s radioaktivnom medikacijom.

Priprema pacijenta za određivanje jonizovanog kalcijuma

Uzorkovanje krvi treba obaviti nakon 12-očasnog gladovanja.

Pre uzorkovanja krvi potrebno je da pacijent miruje (sedi ili leži) 15-30 minuta .

Priprema pacijenta za određivanje kalijuma

Prilikom određivanja gvožđa u krvi potrebno je da se pacijentu uzorkuje krv između 07-09 h, nakon 12-očasovnog gladovanja.

Ukoliko pacijent prima transfuziju krvi mora proći najmanje 1 dan do određivanja kalijuma u krvi.

Priprema pacijenta za određivanje alkohola

Prilikom uzimanja uzoraka krvi potrebno je voditi računa da se ne koriste dezificijensi na bazi alkohola da ne bi kontaminirali uzorak.

Preporučeni dezificijensi su medicinski benzin ili 10% rastvor povidion – joda.

Priprema pacijenta za sakupljanje uzoraka urina

Preporučuje se da se prvi jutarnji urin sakupi nakon 8-časovnog noćnog odmora , i najmanje 4 h od poslednjeg mokrenja u toku noći.

Izbegavati sakupljanje urina kod žena neposredno pre, tokom i neposredno nakon menstrualnog ciklusa.

Uzorak urina se mora testirati u roku od 2 h nakon uzorkovanja ili nakon 4 h ukoliko se uzorak čuva u frižideru na 4 C

Ukoliko je potrebno da pacijent da uzorak urina za urinokulturu, potrebno je da se koristi isključivo sterilna bočica.

Priprema pacijenta za analizu sperme

Za analizu sperme (spermogram) potrebno je apstinirati 3-5 dana. Uzorak treba dati u sterilnu posudu sa što širim otvorom .

Voditi računa da se sakupi celokupna količina uzorka.

Uzorak treba doneti u laboratoriju u što kraćem vremenskom intervalu (15-20 minuta od uzorkovanja, a najkasnije 1 h od uzimanja) na temperaturi tela (bočicu držati uz kožu ispod pazuha ili do stomaka).

Priprema pacijenta za analizu salive (pljuvačke)

Preporučuje se da se saliva uzima između 7 -9 h

Pacijent ne sme da uzima hranu, piće niti da vrči oralnu higijenu usta najmanje 1 h pre sakupljanja.

Pacijent treba da ispere usta čistom (flaširanom) vodom, a da ne popije tu vodu.

Nakon 5 minuta od ispiranja usta, pacijent treba da ispljune svu pljuvačku u sterilnu tubu čija je namena za sakupljanje salive.

Pacijent treba da sakupi između 2- 5 ml pljuvačke.

Preporučuje se da se posuda za sakupljanje pljuvačke tokom procesa sakupljanja srži na ledu.

Priprema pacijenta za analizu fecesa

Uzorak fecesa (stolice) se koristi za određivanje okultnog krvarenja, kalprotektina, fekalne elastaze i ispitivanja svarljivosti hrane.

Laboratorijsko testiranje krvi u fecesu ne treba obavljati u periodu menstruacije, u slučaju krvarenja iz hemoroida, analnih fisura, i urinarnog trakta kao i u slučaju dijareje.

Za određivanje krvi u fecesu , u laboratoriju se donose tri uzasopna uzorka.

Posuda za sakupljanje fecesa sadrži nastavak- kačičicu pomoću koje se sakuplja feces.

Uzorak treba transportovati u što kraćem roku.

Priprema pacijenta za ureaza izdisajni test (test na *Helicobacter pilori*)

Pacijent ne sme da uzima hranu najmanje 6 h pre testiranja.

Potrebno je da prođe najmanje 4 nedelje nakon terapije antibioticima pre izvođenja izdisajnog testa na *Helicobacter pylori*.

Po preporuci lekara test se može izvoditi i kod osoba mlađih od 18 godina.

Praćenje oralne antikoagulantne terapije (OAT)

OAT treba uzimati uveče, a uzorkovanje krvi treba obavljati ujutru , pre uzimanja sledeće doze leka.

Vremenski interval između uzimanja poslednje doze leka i uzorkovanja krvi treba da bude 12 h.

Pacijent ne sme da uzima OAT pre vađenja krvi za praćenje PT/INR-a.

Kontinuirana medicinska edukacija (KME)

KME zdravstvenih radnika ima veliki značaj u cilju dobijanja kvalitetnog uzorka krvi i tačnih rezultata.

U laboratoriji je jako bitan timski rad, a odgovarajuća organizacija i usavršavanje zdravstvene službe mogu u velikoj meri poboljšati proces rada uz umanjeње grešaka i obezbeđivanje sigurnosti pacijenata.